გიული შაბაშვილი[1]

პრობლემაზე ორიენტირებული სწავლის მიდგომის დანერგვა აკადემიური წერის სწავლების პროცესში

აბსტრაქტი

წერა უმაღლეს საგანმანათლებლო სივრცეში ერთ-ერთი საბაზისო უნარია, რომელიც, ერთი მხრივ, მოიცავს რთულ კოგნიტურ პროცესს, ხოლო მეორე მხრივ, ეფუძნება პრაქტიკულ გამოცდილებას. ამრიგად, აკადემიური წერის სწავლება რთული ამოცანაა, რომელიც მოითხოვს ანალიზის, სინთეზის, შეფასების, კრიტიკული აზროვნების, ტექსტის სტრუქტურირების, სხვადასხვა ტიპის წერილობითი ტექსტის შექმნის, კვლევის, პასუხისმგებლობის, წერის პროცესის ეტაპებისა და დისციპლინის სპეციფიკის ასპექტების გათვალისწინებას. შესაბამისად, აკადემიური წერის კურსი და შესაბამისი სასწავლო პროცესი ისე უნდა დაიგეგმოს, რომ სტუდენტს ერთდროულად განუვითარდეს წერის, კვლევისა და კრიტიკული აზროვნების უნარები, გაიზარდოს მისი საგნობრივი კომპეტენცია და შეძლოს როგორც დამოუკიდებლად, ისე ჯგუფურად მუშაობა. ამ მიზნის მიღწევა შესაძლებელია, თუ აკადემიური წერის სწავლებისას დაინერგება შერეული მიდგომა და განიხილება როგორც პრობლემაზე ორიენტირებული სწავლის, ისე პროცესზე ორიენტირებული წერისა და თანამშრომლობითი სწავლების პრინციპები და სტრატეგიები. ნაშრომის მიზანია განიხილოს პრობლემაზე დაფუძნებული სწავლების მახასიათებლები და უპირატესობები აკადემიური წერის სწავლებისას. ნაშრომის მეორე ნაწილში განხილულია კონკრეტული დავალება და წარმოდგენილია დავალების შესრულების ეტაპები, გაანალიზებულია შესაბამისი სტრატეგიები და აქტივობები. შესაბამისად, ნაშრომს აქვს მეთოდოლოგიური ხასიათი და პრაქტიკული მნიშვნელობა.

საკვანძო სიტყვები: აკადემიური წერა, პრობლემაზე დაფუძნებული სწავლა, პროცესზე ორიენტირებული წერა, თანამშრომლობითი წერა, პროდუქტზე ორიენტირებული წერა

შესავალი

უმაღლეს საგანმანათლებლო სივრცეში წერა ერთ-ერთი საბაზისო და ფუნდამენტური უნარია, რომელიც, ერთი მხრივ, უკავშირდება რთულ კოგნიტურ პროცესს, ხოლო, მეორე მხრივ, მოითხოვს პრაქტიკული მუშაობის გამოცდილებას. ამდენად აკადემიური წერის სწავლება კომპლექსური ამოცანაა, რომელიც მოითხოვს ანალიზის, სინთეზის, შეფასების, კრიტიკული აზროვნების, ტექსტის სტრუქტურირების, სხვადასხვა ტიპის წერილობითი ტექსტის შექმნის, კვლევის, პასუხისმგებლობის, წერის პროცესის ეტაპებისა და დისციპლინის სპეციფიკის ასპექტების გათვალისწინებას. ამდენად, ევროპული კვლევების საბაკალავრო პროგრამის ფარგლებში შემუშავებული აკადემიური წერის კურსი მიზნად ისახავს სტუდენტებს მისცეს ფართო და სისტემური ცოდნა აკადემიური ენის მახასიათებლების, ციტირების წესების, ვრცელი არგუმენტირებული აკადემიური ტექსტისა და კვლევითი ნაშრომის მახასიათებლების შესახებ. კურსის ფარგლებში სტუდენტები, ასევე, ეცნობიან კვლევითი ნაშრომების სახეებს, კვლევითი ნაშრომის სტრუქტურას, საბაკალავრო ნაშრომის მოთხოვნებსა და მახასიათებლებს, არგუმენტის როლსა და მნიშვნელობას, არგუმენტირებული მსჯელობის განვითარების პრინციპებს.

შესაბამისად, კურსის დასრულების შემდეგ სტუდენტს ესმის კვლევითი ნაშრომის მახასიათებლები და სტრუქტურა, განსაზღვრავს ციტირების წესებს; შეუძლია სანდო წყაროების შერჩევა და მუშაობა, ირჩევს კვლევისთვის აუცილებელ მეთოდებს, განსაზღვრავს კვლევის საჭიროებებს და კვლევის მიზანს, პოულობს, ირჩევს და კრიტიკულად აანალიზებს პირველ და მეორეულ წყაროებს, სტუდენტი

[1] თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის ასოცირებული პროფესორი, ელექტრონული ფოსტა: giuli.shabashvili@tsu.ge

არგუმენტირებულად განიხილავს საკვლევ საკითხებს და გამოაქვს შესაბამისი დასკვნები. შედეგად, კურსის განმავლობაში სტუდენტები დამოუკიდებლად ქმნიან ვრცელ არგუმენტირებულ ნაშრომს მათთვის საინტერესო თემაზე ბაკალავრიატის ევროპული კვლევების პროგრამის ფარგლებში. ამ პროგრამაში აკადემიური წერის კურსი ისწავლება ერთი სემესტრის განმავლობაში და სილაბუსი მოიცავს კვირაში ერთ ლექციას და ორ სემინარს. კურსის აღნიშნული მიზნების მისაღწევად და მოცემული შედეგების მისაღებად აუცილებელია სწავლების სწორი და ყველაზე შესაფერისი მეთოდების განსაზღვრა, რომელიც საგნობრივი ცოდნის პარალელურად ავითარებს სტუდენტებს კრიტიკულ აზროვნებას, კვლევისა და წერის უნარს.

ნაშრომის მიზანია განიხილოს პრობლემაზე ორიენტირებული სწავლების მახასიათებლები და უპირატესობები აკადემიური წერის სწავლების პროცესში. ნაშრომში, აგრეთვე, განხილულია კონკრეტული დავალება, რომელიც უკავშირდება ევროკავშირისა და საქართველოს ასოცირების შეთანხმების ფარგლებში აუდიოვიზუალური მომსახურების სფეროში სიძულვილის ენასთან დაკავშირებული რეგულირების მოდელის შემუშავებისა და დანერგვის საკითხებს. წარმოდგენილია დავალების შესრულების ეტაპები, გაანალიზებულია სათანადო სტრატეგიები და აქტივობები. შესაბამისად, ნაშრომი ატარებს მეთოდოლოგიურ ხასიათს და აქვს პრაქტიკული მნიშვნელობა.

სხვადასხვა ეტაპზე საგანმანათლებლო სივრცეში წერითი კომპონენტის სწავლების რამდენიმე მოდელი გამოიყენებოდა. წერის სწავლების ტრადიციული მიდგომა ეფუძნება პროცესზე ორიენტირებულ მიდგომას, რაც გულისხმობს წერილობითი ტექსტის ეტაპობრივად შექმნას. ამ მიდგომის მიხედვით წერილობით ნაშრომის შექმნა იწყება მოსამზადებელი ეტაპით, გონებრივი იერიშის, დაგეგმვის, გონებრივი რუკების (Mind mapping) სტრატეგიების გამოყენებით, რაც, თავის მხრივ, მოითხოვს ჯგუფური მუშაობის სტრატეგიების გამოყენებას. ნაშრომის საბოლოო პრეზენტაციამდე წერის პროცესში იქმნება მისი რამდენიმე ვარიანტი (Palpanadan at al., 2009, p. 790). როგორც ვხედავთ, პროცესზე ორიენტირებული მიდგომის მიხედვით, მნიშვნელოვანია საკუთრივ პროცესი და წერის თითოეული ეტაპი, რომელსაც შემსწავლელს წინასწარ დეტალურად აცნობს ინსტრუქტორი. ამ ტიპის აქტივობების დროს სტუდენტი ასრულებს არაერთ წერილობით დავალებას, მათ შორის ქმნის ესეს რამდენიმე ვარიანტს.

წერის სწავლების მეორე მოდელი არის პროდუქტზე დაფუძნებული მიდგომა, რომელიც ორიენტირებულია საბოლოო პროდუქტზე. ამ მიდგომის მიხედვით, სტუდენტები ეცნობიან რამდენიმე ნიმუშს და მუშაობენ იდეების ორგანიზებაზე და ქმნიან სამიზნე ტექსტის მხოლოდ ერთ ვარიანტს (Klimova, 2014, გვ. 149). მუშაობის ფორმატი ატარებს ინდივიდუალურ ხასიათს, თუმცა წერის პროცესი ხორციელდება ინსტრუქტორის ხელმძღვანელობით.

აკადემიური წერის სწავლების პროცესში გამოიყენება კიდევ ერთი მიდგომა, კერძოდ პრობლემაზე დაფუძნებული სწავლა PBL. ეს არის სტუდენტზე ორიენტირებული სწავლების მეთოდი და მიზნად ისახავს შემსწავლელმა თავად მოძებნოს კურიკულუმით გათვალისწინებულ კონტექსტთან დაკავშირებული პრობლემის გადაჭრის გზები და სასწავლო პროცესში დამოუკიდებლად მიიღოს გადაწყვეტილება (Ghufron & Ermawati, 2018, გვ. 659). შეიძლება ითქვას, რომ ამგვარი მიდგომა მაქსიმალურად უწყობს ხელს ანალიტიკური აზროვნების უნარების განვითარებას, ხოლო მასწავლებლის როლი არის სტუდენტის მოტივირება და ფასილიტაცია.

ქართულ საგანმანათლებლო სივრცეში ჩატარებული კვლევის შედეგად გამოვლინდა, რომ წერის პროცესში სტუდენტებისთვის ერთ-ერთი რთულად დასაძლევი ამოცანებია ობიექტური კრიტიკული აზრის ჩამოყალიბება, „წყაროების სანდოობის დადგენა, ძირითადი დებულების/საკვლევი შეკითხვების ჩამოყალიბება, განზოგადება, მთავარი და მეორეხარისხოვანი ინფორმაციის გამიჯვნა და ძირითად საკითხზე კონცენტრირება, წინასწარი ვარაუდების გამოთქმა და ლოგიკური თანმიმდევრული დასკვნების გამოტანა და ჩამოყალიბება“ (გოჩიტაშვილი & შაბაშვილი, 2021, გვ. 152).

სხვადასხვა ტიპის დავალების შესრულება თავისთავად მოიაზრებს შექმნის პროცესს, რაც მიზნად ისახავს დეკლარაციული ცოდნის ჩვენებას ან მის გარდაქმნას პირობით ცოდნად. „ახალი ცოდნის ეფექტურად და წარმატებით კონსტრუირება კი შესაძლებელია მეტაკოგნიტური, კოგნიტური და სოციალური სტრატეგიების გამოყენებით“ (შაბაშვილი, 2012, გვ. 6). ამდენად, ეფექტური შედეგის მისაღწევად, კერძოდ, საგნობრივი კომპეტენციის ასამაღლებლად და წერისა და ანალიტიკური აზროვნების უნარების განსავითარებლად აუცილებელია სხვადასხვა ტიპის აქტივობების თანმიმდევრულად და გააზრებულად გამოყენება. ამის მიღწევა კი შესაძლებელია პრობლემაზე დაფუძნებული სწავლისა და პროცესზე ორიენტირებული წერის მოდელების კომბინირებით.

ნაშრომი მიზნად ისახავს განიხილოს პრობლემაზე დაფუძნებული სწავლების მეთოდი, მიდგომა და სტრატეგია, რომელიც ეხმარება სტუდენტებს, ერთი მხრივ, კონკრეტული დავალებების შესრულებაში, ხოლო, მეორე მხრივ, მოცემული აქტივობების შესრულებაში. ნაშრომის პირველ ნაწილში მოცემულია ლიტერატურის მიმოხილვა და წარმოდგენილია უმაღლეს სასწავლებლებისა და აკადემიური წერის კურსებში პრობლემაზე დაფუძნებული სწავლის მნიშვნელობის განხილვა. ნაშრომის მეორე ნაწილში წარმოდგენილია კონკრეტული დავალება და გაანალიზებულია პრობლემაზე და პროცესზე ორიენტირებული წერის ძირითადი მოთხოვნების მიხედვით. ნაშრომში წარმოდგენილია კონკრეტული მეთოდოლოგიური რეკომენდაციები. შესაბამისად, ნაშრომს აქვს მეთოდოლოგიური სპეციფიკა და მიზნად ისახავს პრაქტიკული აქტივობებისა და საშუალებების წარმოდგენას, რომელთა დანერგვაც შესაძლებელია აკადემიური წერის სწავლების პროცესში. თითოეული აქტივობა გაანალიზებულია პრობლემაზე ორიენტირებული სწავლის, კოოპერატიული და პროცესზე დაფუძნებული წერის კონტექსტში.

1. თსუ ევროპისმცოდნეობის საბაკალავრო პროგრამაზე აკადემიური წერის კურსის სწავლების მოდელები

სამეცნიერო ლიტერატურაში პრობლემაზე ორიენტირებული სწავლება (PBL) დახასიათებულია როგორც ჰიპოთეტურ-დედუქციური მსჯელობა, რაც გულისხმობს შემდეგს: სტუდენტმა დამოუკიდებლად უნდა მოიძიოს მასალა, დაამუშავოს და მასალის სინთეზის საფუძველზე წამოჭრას ჰიპოთეზა. ჰიპოთეზის დასამტკიცებლად კი უნდა მოიძიოს დამატებითი პირველადი და მეორეული წყაროები. ამის საფუძველზე PBL მიდგომა მიიჩნევა როგორც წრე - ანალიზი - კვლევა - ანგარიში (analysis-research-report) (Harper-Marinick, 2001, გვ. 5).

სამეცნიერო ლიტერატურაში გამოყოფილია პრობლემაზე დაფუძნებული სწავლის რამდენიმე მახასიათებელი. ამ მიდგომის მთავარი მოთხოვნა არის სტუდენტზე ორიენტირებული სწავლება, რაც გულისხმობს იმას, რომ სტუდენტები აქტიურად უნდა იყვნენ ჩართულები სასწავლო პროცესში და თავად უნდა მართონ იგი (Harper-Marinick, 2001:4). შეიძლება ითქვას, რომ სტუდენტზე ორიენტირებულობა ამ მიდგომის ერთ-ერთი ფუნდამენტური მოთხოვნაა (Gijselaers, 1996). ამდენად, PBL მიდგომაზე აგებულ საკლასო გარემოში სტუდენტებს შეუძლიათ დამოუკიდებლად განსაზღვრონ თავიანთი საჭიროებები, დაგეგმონ სასწავლო პროცესი და შეაფასონ როგორც საკუთარი, ისე ჯგუფის სხვა წევრების სამუშაო (Gallagher, 1997; Reynolds, 1997).

გარდა ამისა, მნიშვნელოვანია საკლასო გარემოში შეიქმნას თანამშრომლობითი გარემო. სტუდენტებმა ჯგუფურად უნდა გადაჭრან დასახული პრობლემები (Harper-Marinick, 2001:4). შესაბამისად, პრობლემაზე დაფუძნებული სწავლა სტუდენტს უვითარებს საკომუნიკაციო უნარებს, ჯგუფური მუშაობის, ინფორმაციის გაზიარების უნარებს, სხვების მოსაზრების პატივისცემას. ამდენად, PBL მიჩნეულია ჯგუფური სწავლების მეთოდად, რომელიც შემსწავლელებს უვითარებს ზოგად უნარებსა და დამოკიდებულებებს (Wood, 2003), რადგან ერთად მუშაობის პროცესში სტუდენტები ერთმანეთისაგან სწავლობენ, ცვლიან იდეებს და ერთმანეთს ეხმარებიან პრობლემის გადაჭრის გზების მოძებნაში (Blythe & Sweet, 2008).

პრობლემაზე დაფუძნებული მიდგომის მიხედვით, მასწავლებელი არის ფასილიტატორი. ის არ ატარებს ტრადიციულ ლექციას, არამედ ხელს უწყობს სტუდენტებმა თავად აღმოაჩინონ, მოიძიონ მასალა, ჩაატარონ კვლევა და წარმოადგინონ ანალიზი (Harper-Marinick, 2001:4). მიჩნეულია, რომ მასწავლებელის მთავარი ფუნქცია ამ შემთხვევაში არის მხარდაჭერა, პრობლემის გადაჭრაში დახმარება და კოგნიტური წვრთნა ე. წ. ქოუჩნგი. ამგვარი სასწავლო გარემო უზრუნველყოფს სტუდენტების მოტივაციის ამაღლებას, ჩართულობასა და კვლევაში მონაწილეობას (Torp & Sage, 2002). თუმცა, უნდა აღინიშნოს, რომ ამგვარი მიდგომით დაგეგმილი გაკვეთილი/ლექცია/სემინარი გარკვეულ სირთულეებთან არის დაკავშირებული და ინსტრუქტორისაგან მოითხოვს მთელი რიგი მოსამზადებელი სამუშაოების ჩატარებას, კერძოდ, სპეციალური მასალის შერჩევას, დროის დაგეგმვას, სტუდენტების მოტივაციას, რათა აქტიურად ჩართოს ისინი სამუშაო პროცესში და, ასევე, აუდიო და ვიზუალური მასალის გამოყენებას (ლაპიაშვილი, 2017, გვ. 11).

მნიშვნელოვანია იმის გათვალისწინებაც, რომ განსახილველი პრობლემა და მისი გადაჭრა უნდა იყოს სტიმული სწავლისთვის, რის შედეგადაც სტუდენტები იღებენ ცოდნას პრობლემების გადაჭრის გზით (Harper-Marinick, 2001:4). გარდა ამისა, მნიშვნელოვანია იმის მხედველობაში მიღებაც, რომ გა-

ნსახილველი პრობლემა სტუდენტებმა უნდა განიხილონ დამოუკიდებლად წინასწარ, დამხმარე და შუამავალი ინფორმაციის გარეშე (Harper-Marinick, 2001, გვ. 5). ინსტრუქტორმა მხედველობაში უნდა მიიღოს ისიც, რომ გადასაჭრელი პრობლემა უნდა იყოს რეალური, სტუდენტების სასწავლო პროგრამასთან დაკავშირებული. უმჯობესია პრობლემა იყოს კომპლექსური და ჰქონდეს გადაჭრის რამდენიმე გზა. სტუდენტებმა უნდა შეძლონ გადასაჭრელი პრობლემის ანალიზი, განზოგადება, კვლევის ჩატარება, მონაცემების მოძიება, შეფასება და გადაწყვეტილების მიღება. გარდა ამისა, სტუდენტს უნდა ჰქონდეს საშუალება მოიძიოს მინიმალური ინფორმაცია წარმოდგენილ პრობლემასთან დაკავშირებით (იქვე). რეალური პრობლემების (real life problems) გამოყენება სტუდენტებს ეხმარება გაიაზრონ ის ფაქტი, რომ სასწავლო პროცესი უშუალოდ უკავშირდება რეალური ცხოვრების კონტექსტს და, შესაბამისად, ხელს უწყობს მათ, მიიღონ გადაწყვეტილებები დამოუკიდებლად და არწმუნებს მათ, რომ შესაძლებელია პრობლემის გადაჭრა (Aryanti et al., 2018).

მუშაობის პროცესში სტუდენტები აერთიანებენ თავიანთ ცოდნას, ფაქტებსა და მონაცემებს, რაც ხელს უწყობს კრიტიკული აზროვნების განვითარებას. სამეცნიერო ლიტერატურაში გამოყოფილია კრიტიკული აზროვნების ინდიკატორები, რომლებიც საგრძნობლად ვითარდება პრობლემაზე ორიენტირებული სწავლის მოდელით ჩატარებული მეცადინეობების შედეგად (Ibrahim et al., 2020, გვ. 3).

სამეცნიერო ლიტერატურაში შესწავლილია PBL მიდგომის როლი როგორც აკადემიური წერის, ისე მეორე ენის წერითი კომპონენტის სწავლებისას. მიჩნეულია, რომ PBL მიდგომა ხელს უწყობს სტუდენტის კოგნიტური კომპეტენციის განვითარებასა და ამაღლებას, რაც, თავის მხრივ, ხელს შეუწყობს წერითი დავალებების ეფექტურად შესრულებას (Surya, 2018).

სხვადასხვა კვლევით დასტურდება, რომ PBL აქტივობების გამოყენების შედეგად სტუდენტები უფრო ადვილად პასუხობენ შეკითხვებს და აღწერენ პრობლემის გადაჭრის გზებს. იზრდება, ასევე, მათი შეფასების ქულები. თუმცა, როგორც ზოგიერთ კვლევაშია აღნიშნული, იმისათვის, რომ სტუდენტების წერითი უნარების განვითარდეს, მასწავლებელმა მათ უნდა მიაწოდოს აკადემიური წერის თეორიული საფუძვლები და მხოლოდ მიღებული ცოდნისა და გამოცდილების შემდეგ გამოიყენოს პრაქტიკული სავარჯიშოები და დავალებები (Aryanti et al., 2018).

ბუნებრივად ისმის კითხვა, თუ როგორ შეიძლება პრობლემაზე დაფუძნებული სწავლის მიდგომით გათვალისწინებული აქტივობების დანერგვა აკადემიური წერის სწავლების პროცესში, კონკრეტულად რა ტიპის დავალებები უნდა შეასრულონ იმისათვის, რომ მიაღწიონ სილაბუსით გათვალისწინებულ მიზნებს. ცალკეულ კვლევებში ზოგადადაა აღწერილი PBL მოდელის დანერგვის ეტაპები (Trekles, 2012; Arends, 2012, Aryanti et al. 2018). რაც შეეხება ამ მიდგომის გამოყენებას უშუალოდ წერითი კომპონენტის სწავლების პროცესში, ამ შემთხვევაში სტუდენტებს განსახილველად ეძლევათ არგუმენტირებული ტექსტის შექმნასთან დაკავშირებული შეკითხვები, მაგალითად, როგორ უნდა აიგოს აბზაცი, როგორ უნდა შეიქმნას მთავარი წინადადება, როგორ შეირჩეს სათაური და ა. შ. სტუდენტებს, ასევე, განსახილველად ეძლევათ რამდენიმე კონკრეტული ნიმუში. ჯგუფური მსჯელობის შედეგად სტუდენტები არჩევენ პასუხებს და განიხილავენ მათ (Surya, 2018, გვ. 351-352). ბუნებრივია, ასე დაგეგმილი სასწავლო პროცესი ეხმიანება პრობლემაზე დაფუძნებული მიდგომის პრინციპებს და იძლევა კონკრეტული ეფექტური შედეგების მიღწევის საშუალებას, თუმცა, ამ შემთხვევაში სტუდენტებს ეძლევათ მხოლოდ წერის თეორიულ საკითხებთან დაკავშირებული შეკითხვები, რომლებიც უკავშირდება წერილობითი ნაშრომის შექმნის ეტაპებს. ასე დაგეგმილ სასწავლო გარემოში სტუდენტები ქმნიან მხოლოდ მოკლე პასუხებს და წარადგენენ აუდიტორიის წინაშე, საბოლოო წერილობითი პროდუქტი კი არ იქმნება. გარდა ამისა, ამ შემთხვევაში გამოყენებულია, ასევე, პროდუქტზე ორიენტირებული წერის მიდგომა, როდესაც სტუდენტები ეცნობიან ცალკეულ ნიმუშებს. ასევე, დამატებით განსახილველ მასალას და წყაროებს სტუდენტები ეძიებენ არა დამოუკიდებლად, არამედ ინსტრუქტორი აწვდის მათ შუამავალ ინფორმაციას. ამდენად უმჯობესია სასემინარო მუშაობის ისე დაგეგმვა, რომ სტუდენტებმა ერთდროულად შეძლონ ვრცელი არგუმენტირებული ტექსტის შექმნა, კვლევის დამოუკიდებლად ჩატარება და რეალურ განსახილველ პრობლემაზე მსჯელობა და პრობლემის გადაჭრის გზების მოძიება. ამ მიზნის მიღწევა შესაძლებელია პრობლემაზე დაფუძნებული სწავლის მოდელისა და პროცესზე ორიენტირებული წერის მიდგომის კომბინირებითა და შესაბამისი აქტივობების გამოყენებით.

2. კონკრეტული დავალების მაგალითი და მისი შესრულების სქემის ნიმუში

ნაშრომის მეორე ნაწილში წარმოდგენილია და განხილულია კონკრეტული დავალება, რომელიც ეფუძნება პრობლემაზე დაფუძნებული სწავლის, ჯგუფური მუშაობის, თანამშრომლობითი წერისა და პროცესზე ორიენტირებული წერის მიდგომების პრინციპებს. დავალება განკუთვნილია ევროპისმცოდნეობის საბაკალავრო პროგრამის სტუდენტებისთვის. დავალების მიზანია, ვრცელი მოცულობის არგუმენტირებული ესეს შექმნა, ხოლო დავალების თემაა ევროკავშირისა და საქართველოს ასოცირების შეთანხმების ფარგლებში აუდიოვიზუალური მომსახურების სფეროში სიძულვილის ენასთან დაკავშირებული რეგულირების მოდელის შემუშავება და დანერგვა.

საკითხი აქტუალურია, პრობლემური და ეხმიანება კურიკულუმით გათვალისწინებულ თემატიკას. დავალების შესრულება იგეგმება შვიდი სასწავლო კვირის განმავლობაში, თითოეულ კვირას განსახორციელებელი აქტივობები შეესაბამება აკადემიური წერის კურსის სილაბუსით გაწერილ თემებსა და საკითხებს. შეიძლება ითქვას, რომ დავალებას აქვს ორმაგი დატვირთვა: ერთი მხრივ, სტუდენტები მუშაობენ, განიხილავენ და აანალიზებენ ევროდირექტივის მოთხოვნების მიხედვით ქართული მედიამომსახურების სფეროში სიძულვილის ენის რეგულირების პრობლემას, მოძიებული და დამუშავებული მასალის საფუძველზე ჯგუფურად განიხილავენ პრობლემის გადაჭრის გზებს და დამოუკიდებლად იღებენ გადაწყვეტილებებს, რაც ხელს შეუწყობს საბოლოოდ საგნობრივი კომპეტენციის ამაღლებასა და კრიტიკული აზროვნების უნარების განვითარებას.

მეორე მხრივ, პარალელურად სემინარებზე პრობლემაზე ორიენტირებული სწავლის მიდგომის მიხედვით სტუდენტები დამოუკიდებლად მსჯელობენ აკადემიური წერის მოთხოვნებზე. კერძოდ, სტუდენტები ქართული მედიამომსახურების სფეროში სიძულვილის ენის რეგულირების პრობლემის მაგალითზე განიხილავენ თემის შერჩევის, სათაურის შექმნის, მასალის მოძიებისა და დამუშავების სტრატეგიებსა და პრინციპებს, აგრეთვე, არგუმენტირებული ესეს სტრუქტურას. საბოლოოდ, სტუდენტები დამოუკიდებლად მიდიან იმ დასკვნამდე, თუ როგორ უნდა გადაიჭრას ესეს შექმნის თითოეულ ეტაპზე წამოჭრილი პრობლემები და შესაბამისი ამოცანები. ეს კი, თავის მხრივ, ხელს შეუწყობს სტუდენტების წერითი უნარების განვითარებასა და ამაღლებას.

ლექციასა და სემინარებზე ლექტორი აჯამებს სტუდენტების მოსაზრებებს და აწვდის მათ დამატებით ინფორმაციას, ხოლო დამოუკიდებელი მუშაობის დროს, საშინაო დავალებების შესრულებისას სტუდენტები თავად მოიძიებენ პირველად და მეორეულ წყაროებს. რაც შეეხება დავალების შესრულების ფორმატს, დავალება სრულდება ჯგუფურად. სტუდენტები უნდა დაჯგუფდნენ ან თავიანთი ინიციატივით ან ლექტორის დახმარებით. ჯგუფში სტუდენტების რაოდენობა შეიძლება იყოს საშუალოდ 4-5 სტუდენტი. ამ ტიპის დავალების მიზანია, ერთი მხრივ, სტუდენტებმა გაიღრმავონ ძირითადი პიროვნული უნარები, ხოლო, მეორე მხრივ, გამოიყენონ ცოდნის პრაქტიკაში დანერგვის შესაძლებლობა. საბოლოოდ, დავალება მიზნად ისახავს ანალიტიკური არგუმენტირებული ესეს შექმნას, რომელიც უპასუხებს აკადემიური წერის პრინციპებსა და მოთხოვნებს და რომელშიც გადაჭრილი იქნება განსახილველ საკითხთან დაკავშირებული პრობლემა. ნაშრომის შემდეგ ნაწილში წარმოდგენილია დავალების თითოეული ეტაპის დეტალური აღწერა თითოეული კვირის მიხედვით.

დავალების აღწერა:

I კვირა

დავალების შესრულების პირველი ეტაპი მოიცავს წერის მოსამზადებელ ეტაპს. სტუდენტები იყოფიან ჯგუფებად, რის შემდეგაც ლექტორმა აუდიტორიას უნდა გააცნოს დავალების თემა: *ევროკავშირისა და საქართველოს ასოცირების შეთანხმების ფარგლებში აუდიოვიზუალური მომსახურების სფეროში სიძულვილის ენასთან დაკავშირებული რეგულირების ეფექტური მოდელის შემუშავება და დანერგვა*. სტუდენტებს განსახილველად და გასაანალიზებლად ეძლევათ მცირე მოცულობის შემდეგი ტექსტი, რომელშიც დასმულია და აღწერილია განსახილველი პრობლემა:

პრობლემის არსი: *ევროკავშირი-საქართველოს შორის გაფორმებული ასოცირების შეთანხმების თანახმად, საქართველომ იკისრა ვალდებულება განსაზღვრულ ვადებში ეტაპობრივად დაუახლოვოს თავისი კანონმდებლობა ევროკავშირის კანონმდებლობას და საერთაშორისო სამართლებრივ ინსტრუმენტებს აუ-*

დიოვიზუალური მედიამომსახურების სფეროში. საქართველოს კანონმდებლობის აუდიოვიზუალური მედიამომსახურებების შესახებ 2010/13/EU ევრო დირექტივასთან შესაბამისობაში მოყვანის ვალდებულება განსაზღვრულია ასოციირების ხელშეკრულების XXXIII დანართით. ამ თვალსაზრისით ევროკავშირის დირექტივის ერთ-ერთი მთავარი მოთხოვნაა ქვეყანამ შეიმუშავოს მაუწყებლობის სფეროში სიძულვილის ენისა და სხვა უფლებრივ დარღვევასთან დაკავშირებულ საკითხებზე ჰეაგირების ქმედითი მექანიზმი. დირექტივა ამ ტიპის სხვადასხვა დარღვევის შესახებ იძლევა განმარტებებს. დირექტივაში, ასევე, შემოთავაზებულია ჰეაგირების სხვადასხვა ფორმა, მათ შორის თვითრეგულირება, რეგულირება და თანარეგულირება. აღნიშნულ დირექტივაში შემოთავაზებული ნორმების ნაწილი სავალდებულო ხასიათს ატარებს, ხოლო ნაწილი რეკომენდაციული ხასიათისაა და საქართველოს აძლევს საშუალებას, საკითხის მოგვარების სამდენიმე გზა აირჩიოს.

საქართველომ აიღო ვალდებულება დაუახლოვოს საკუთარი კანონმდებლობა აღნიშნულ დირექტივას, რა მიზნითაც შემუშავებულ იქნა კანონპროექტი, კერძოდ, ცვლილებები მაუწყებლობის შესახებ საქართველოს კანონში. მიუხედავად იმისა, რომ კანონპროექტი 2019 წელს შემუშავდა და ამავე წელს იყო ზემოაღნიშნული ვალდებულების შესრულების ვადა, მაუწყებლობის სექტორის წარმომადგენლების მხრიდან მწვავე ჰეაგირების გამო შეჩერდა კანონპროექტის საპარლამენტო განხილვის/მიღების პროცესი.

კანონპროექტი, კერძოდ ცვლილებები საქართველოს კანონში მაუწყებლობის შესახებ, შეიმუშავა საქართველოს კომუნიკაციების მარეგულირებელმა ეროვნულმა კომისიამ, რომელიც წარმოადგენს კომუნიკაციების სფეროში დამოუკიდებელ რეგულატორს. კანონპროექტის ავტორებმა დირექტივის საფუძველზე რეკომენდაციებზე დაყრდნობით შეიმუშავეს ისეთი მოდელი, რომლის თანახმადაც, კონკრეტულად სიძულვილის ენის გამოყენების შემთხვევაში საკითხის რეგულირების ვალდებულება ეკისრება მარეგულირებელ კომისიას. აღნიშნული მოდელი მედიაწარმომადგენლების ნაწილმა უარყოფითად აღიქვა. მათ მიიჩნიეს, რომ ეს უფლებამოსილება კომისიის მხრიდან დიდი აღბათობით ბოროტად იქნება გამოყენებული და ოპოზიციური ტელევიზიების დახურვას გამოიწვევს.

თავის მხრივ, კომუნიკაციების მარეგულირებელი კომისია აცხადებს, რომ მოდელი აბსოლუტურად შეესაბამება ევროდირექტივას და დირექტივის ფორმულირებიდან იკვეთება, რომ სიძულვილის ენის შემთხვევაში გამოყენებულ უნდა იქნეს მხოლოდ შესაბამისი ორგანოს მიერ განხორციელებული რეგულირება. კომისია კანონპროექტის შემუშავებისას დაეყრდნო ევროკავშირის ექსპერტის რეკომენდაციას. აგრეთვე, გამოყენებულ იქნა ERGA-ს 2019 წლის ანგარიში.

ევროპის საბჭოს ექსპერტების მიერ შემუშავდა დოკუმენტი, რომლის თანახმადაც ქართული რეალობის გათვალისწინებით, საქართველოს სთავაზობენ თანარეგულირების მექანიზმის დანერგვას. ექსპერტები აცხადებენ, რომ სიძულვილის ენის შემთხვევაში თანარეგულირება თავსებადია დირექტივასთან და მოცემულ ვითარებაში საქართველოსთვის ყველაზე მისაღებ ფორმას წარმოადგენს. თუმცა, ამავე დროს, აღნიშნულია, რომ შემოთავაზებული მოდელის ასამუშავებლად მაუწყებლებს შორის უნდა არსებობდეს ერთიანი აზრი და შეჯერებული პოზიცია. თუმცა, აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ ევროკავშირის არც ერთ ქვეყანაში არ გამოიყენება თანარეგულირების ფორმა სიძულვილის ენის კონტექსტში.

სტუდენტებმა ჯგუფებში უნდა იმსჯელონ წარმოდგენილი პრობლემის არსსა და აღნიშნული დირექტივის იმპლემენტაციასთან დაკავშირებულ სირთულეებზე.

დავალების შემდეგი ეტაპი არის არგუმენტირებული ესეს სამუშაო სათაურის შერჩევა. ლექტორი სტუდენტებს წარუდგენს განსახილველ თემასთან დაკავშირებულ რამდენიმე სათაურს, სტუდენტებმა ჯგუფებში უნდა იმსჯელონ თითოეული სათაურის სუსტ და ძლიერ მხარეებზე, შეარჩიონ ის ვარიანტი, რომელიც, მათი აზრით, ყველაზე მეტად პასუხობს აკადემიური წერის პრინციპებს და პასუხები დაასაბუთონ ადეკვატური არგუმენტებით. ქვემოთ წარმოდგენილია შესარჩევი სათაურის ვარიანტები:

- *ევროკავშირი-საქართველოს შორის გაფორმებული ასოციირების შეთანხმება;*
- *ევროკავშირი-საქართველოს შორის გაფორმებული ასოციირების შეთანხმების ძირითადი მოთხოვნები;*
- *ევროკავშირის დირექტივა;*
- *საქართველოს კანონმდებლობის ადაპტირების აუცილებლობის საკითხი ევროკავშირის კანონმდებლობასა და საერთაშორისო სამართლებრივ ინსტრუმენტებთან აუდიოვიზუალური მედია მომსახურების სფეროში;*
- *სიძულვილის ენასთან დაკავშირებულ საკითხებზე ჰეაგირების მექანიზმების შექმნის აუცილებლობა;*
- *სიძულვილის ენა მასმედიაში;*

- *ევროკავშირის დირექტივა ქართულ მასმედიაში სიძულვილის ენის გამოყენების შემთხვევების რეგულირების შესახებ;*
- *ქართულ მასმედიაში სიძულვილის ენის გამოყენების რეგულირების შესახებ ევროკავშირის დირექტივის დანერგვის სირთულეები და მათი ანალიზი;*
- *ქართულ კანონმდებლობაში აუდიოვიზუალურ მედიამომსახურებაში სიძულვილის ენის რეგულაციებთან დაკავშირებული ასოცირების შეთანხმებით აღებული ვალდებულებების დანერგვის სირთულეები და მათი ანალიზი.*

სათაურების განხილვის შემდეგ სტუდენტებმა უნდა შეაჯამონ სათქმელი და გამოყონ და ჩამოწერონ ეფექტური სათაურის შერჩევის სტრატეგიები და მახასიათებლები. ლექტორი სტუდენტებთან ერთად განიხილავს შედეგებს და საჭიროების შემთხვევაში აძლევს მათ მიმართულებას.

განსახილველ პრობლემასთან დაკავშირებით სტუდენტებმა ჯგუფურად უნდა მოიძიონ პირველადი და მეორეული წყაროები და დაიწყონ მათი დამუშავება კრიტიკული კითხვის მიდგომის პრინციპებით. ლექტორი, თავის მხრივ, სთავაზობს შემდეგ დასამუშავებელ მასალას:

- *აუდიოვიზუალური მედია მომსახურებების შესახებ 2010/13/EU ევრო დირექტივა;*
- *2010/13/EU ევრო დირექტივაში 2018 წლის 14 ნოემბერს განხორციელებული ცვლილებები (DIRECTIVE (EU) 2018/1808 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL);*
- *ამონარიდი კანონპროექტიდან „მაუწყებლობის შესახებ საქართველოს კანონში“ ცვლილების შეტანის თაობაზე“;*
- *ამონარიდი „მაუწყებლობის შესახებ“ საქართველოს კანონიდან;*
- *ექსპერტების რეკომენდაციები;*
- *ERGA-ს ანგარიში, 2019*
- *სხვა ქვეყნების გამოცდილება.*

მეორე კვირა

დავალების შესრულების ამ ეტაპზე სტუდენტებმა უნდა განიხილონ მოძიებული თეორიული და ემპირიული მასალის დამუშავების პრინციპები, ტექსტის კრიტიკული წაკითხვის მიდგომები და ლიტერატურის მიმოხილვის შექმნის სტრატეგიები, აგრეთვე, ამ ტიპის ტექსტის მახასიათებლები და სტრუქტურა.

ამის შემდეგ ლექტორი სტუდენტებს აძლევს იმავე განსახილველ პრობლემასთან დაკავშირებული ძირითადი დებულების ან საკვლევი პრობლემის რამდენიმე ნიმუშს, რომლებიც ქვემოთ არის მოყვანილი:

1)

სიძულვილის ენა წარმოადგენს გამოხატვის ისეთ ფორმას, რომელიც ამკვიდრებს უარყოფით დამოკიდებულებას საზოგადოებაში და ხელს უწყობს განსხვავებული ჯგუფების მიმართ სიძულვილის, დისკრიმინაციისა და მტრული დამოკიდებულების გავრცელებას. ამდენად, თანამედროვე დემოკრატიულ სამყაროში სიძულვილის ენის გამოყენების რეგულირება ერთ-ერთი საზოგადოების ერთ-ერთი მთავარი ამოცანა უნდა იყოს. ამით არის განპირობებული ევროკავშირის დირექტივა მასმედიის მომსახურების სფეროში სიძულვილის ენის რეგულირებასთან დაკავშირებით, რაც გულისხმობს მაუწყებლობის სფეროში სიძულვილის ენისა და სხვა უფლებრივ დარღვევასთან დაკავშირებულ საკითხებზე რეაგირების ქმედითი მექანიზმის არსებობას. ევროკავშირისა და საქართველოს ასოცირების შეთანხმების ფარგლებში აუცილებელია აღნიშნული დირექტივით გათვალისწინებული მოთხოვნების დანერგვა.

2)

ასოცირების შეთანხმების ფარგლებში საქართველოს მხარეს აქვს ვალდებულება ქართულ კანონმდებლობაში მასმედიის მომსახურების სფეროში დანერგოს სიძულვილის ენის დარეგულირების ისეთი ქმედითი მოდელი, რომელიც, ერთი მხრივ, შეესაბამება ევროკავშირის ევროდირექტივას, ხოლო, მეორე მხრივ, გაითვალისწინებს ქართული მედიასფეროს სპეციფიკას.

3)

ასოცირების შეთანხმების ფარგლებში საქართველოს მხარეს აქვს ვალდებულება ქართულ კანონმდებლობაში მასმედიის მომსახურების სფეროში დანერგოს სიძლვილის ენის დარეგულირების ისეთი ქმედითი

მოდელი, ჰომელიც, ერთი მხრივ, შეესაბამება ევროკავშირის ევროდირექტივას, ხოლო, მეორე მხრივ, გაითვალისწინებს ქართული მედიასფეროს სპეციფიკას. ამ თვალსაზრისით, ერთ-ერთ ეფექტურ მოდელად შეიძლება განვიხილოთ თანარეგულირების მექანიზმი. აქედან გამომდინარე, ნაშრომის მიზანია, პასუხი გასცეს შემდეგ საკვლევ შეკითხვებს:

- *წარმოადგენს თუ არა ევროდირექტივით გათვალისწინებული თანარეგულირების მექანიზმი სიძულვილის ენის კონტექსტში ყველაზე ეფექტურ მოდელს?*
- *შეესაბამება თუ არა თანარეგულირების გამოყენება ევროდირექტივის მოთხოვნებს სიძულვილის ენის შემთხვევაში?*
- *იმის გათვალისწინებით, რომ თანარეგულირება სიძულვილის ენის შემთხვევაში არ გამოიყენება არც ერთ ევროპულ ქვეყანაში, რამდენად ადეკვატურია საქართველოში რეგულირების აღნიშნული ფორმის დანერგვა?*

სტუდენტებმა უნდა განიხილონ თითოეული ვარიანტი და იმსჯელონ, რომელი მათგანი ასახავს ამომწურავად სამიზნე საკითხს, იძლევა პრობლემის ამომწურავი ანალიზის შესაძლებლობას და შეიცავს განსახილველ ქვესაკითხებს. მსჯელობის ბოლოს სტუდენტებს გამოაქვთ დასკვნა, თუ როგორ უნდა ჩამოყალიბდეს საკვლევი საკითხი და როგორ უნდა დაისვას პრობლემა ანალიტიკურ ტექსტში და რა სტრატეგიებისა და ენობრივი საშუალებების გამოყენებაა ყველაზე ეფექტური ამ თვალსაზრისით.

საშინაო დავალების სახით სტუდენტებმა ჯგუფურად უნდა შეასრულონ შემდეგი დავალება, კერძოდ, დაამუშაონ მოძიებული მასალა და ციტირების წესებისა და აკადემიური ენის მოთხოვნების გათვალისწინებით შექმნან ტექსტი, რომელშიც მიმოხილული იქნება საკითხი და შესაბამისი თეორიული ლიტერატურა. გარდა ამისა, სტუდენტებმა უნდა გადაამუშაონ სემინარზე გაანალიზებული ძირითადი დებულების/განსახილველი პრობლემის შერჩეული ვარიანტი და გარკვეული მოდიფიცირებისა და დამუშავების შემდეგ გამოიყენონ თავიანთ ესეში.

პრობლემის მიმოხილვის საფუძველზე სტუდენტებმა უნდა დასვან განსახილველი პრობლემა, რომელშიც გამოყოფილი იქნება განსახილველი საკითხები.

მესამე კვირა

დავალების შესრულების მესამე კვირას სტუდენტები ჯგუფებში კითხულობენ ერთმანეთის მიერ შექმნილ ტექსტს, რომელიც მოიცავს ლიტერატურისა და პრობლემის მიმოხილვას და განიხილავენ სხვა ჯგუფის მიერ ჩამოყალიბებულ პრობლემის დასმასა და განსახილველ შეკითხვებს, გამოყოფენ და აანალიზებენ ნაშრომის ძლიერ და სუსტ მხარეებს.

ამავე კვირას სამსჯელო საკითხი უკავშირდება არგუმენტის რაობას. სტუდენტებმა ჯგუფებში უნდა იმსჯელონ, თუ რა არის არგუმენტის მთავარი ფუნქცია, რა შეიძლება იქცეს არგუმენტად, ქვეარგუმენტად და კონტრარგუმენტად. სტუდენტებმა უნდა განიხილონ აგრეთვე არგუმენტირებული მსჯელობის აგების სტრატეგიები. მოსაზრებების შეჯერების შემდეგ სტუდენტებს წარმოდგენა ექმნებათ არგუმენტირებული მსჯელობის მოთხოვნებისა და ფორმატის შესახებ. ამავე, სემინარზე ლექტორი აწვდის სტუდენტებს ინფორმაციას SCQA და SWOT ანალიზის მიდგომების შესახებ და წარუდგენს მსჯელობის აგების შესაბამის ნიმუშებს.

საშინაო დავალების ფორმატით სტუდენტებმა უნდა დაამუშავონ მათ ხელთ არსებული მონაცემები, კერძოდ, გააანალიზონ, რა გამოდგება არგუმენტად, ქვეარგუმენტად და კონტრარგუმენტად, და თითოეულ განსახილველ საკითხს დაუკავშირონ შესაბამისი არგუმენტები, რათა შემდგომში შეძლონ არგუმენტირებული მსჯელობის ჩამოყალიბება. სტუდენტებს შეუძლიათ გამოიყენონ მათთვის მისაღები SCQA ან SWOT ანალიზის მიდგომები და ააგონ შესაბამისი კონცეპტუალური რუკები.

მაგალითად, იმ შემთხვევაში თუ სტუდენტებმა შეარჩიეს შემდეგი განსახილველი ქვესაკითხი - *ევროდირექტივით გათვალისწინებული თანარეგულირების მექანიზმი სიძულვილის ენის კონტექსტში საქართველოსთვის ყველაზე ეფექტურ მოდელს წარმოადგენს* - მათ შეიძლება გამოიყენონ შემდეგი არგუმენტები და ქვეარგუმენტები:

- *ევროდირექტივაში მოცემული ინფორმაცია;*
- *თანარეგულირების მექანიზმების სახეები და ფორმები;*
- *თანარეგულირების მექანიზმების ფუნქციონირების პირობები, სფერო და არსებული საერთაშორისო გამოცდილება;*

- *თანახმეგულიხების მექანიზმების თავსებადობა ქართულ საკანონმდებლო ბაზასთან;*
- *თანახმეგულიხების მექანიზმების თავსებადობა საქართველოს მედია მომსახურების სფეროსთან;*
- *ევროკავშირის ექსპერტების მოსაზრებები;*
- *ქართველი ექსპერტების მოსაზრებები;*
- *ცალკეული დამოუკიდებელი კვლევის შედეგები;*
- *სტუდენტების მიერ ჩაწერილი ინტერვიუს ანალიზი (ასეთის არსებობის შემთხვევაში).*

მეოთხე კვირა

დავალების შესრულების ამ ეტაპზე განიხილება ესეს სტრუქტურა. სტუდენტები დამოუკიდებლად მსჯელობენ ესეს სტრუქტურაზე და ძირითადი ნაწილის აგების პრინციპებზე. ჯგუფური მუშაობის მონაწილეები მსჯელობენ აბზაცის სტრუქტურაზე, აგრეთვე იმაზე, თუ რომელი სტრატეგია შეიძლება იყოს ეფექტური აბზაცის აგებისა და განვითარებისთვის, რა ტიპის ენობრივი საშუალებების გამოყენება შეიძლება იყოს მიზანშეწონილი ამ თვალსაზრისით. საბოლოო გადაწყვეტილების მიღებამდე, სტუდენტები განიხილავენ ლექტორის მიერ მიწოდებული აბზაცის ორ ნიმუშს და განიხილავენ რომელია ეფექტური და რატომ. ლექტორი ამოწმებს ჯგუფური მუშაობის საბოლოო შედეგებს. ქვემოთ წარმოდგენილია განსახილველი აბზაცების ნიმუშები:

1)*წარმოდგენილი კანონპროექტის მიღების შემთხვევაში საქართველოს კანონმდებლობა შესაბამისობაში მოვა აუდიოვიზუალური მედია მომსახურებების შესახებ 2010/13/EU ევრო დირექტივის დღეს მოქმედ redakციასთან. კანონპროექტის მიღების შემთხვევაში კანონმდებლობით განისაზღვრება რამდენიმე წესი. წესები გაითვალისწინებს ტექნოლოგიური განვითარების ტენდენციებს და უზრუნველყოფს ერთიან თანაბარ პირობებს ბაზარზე გამოჩენილი აუდიოვიზუალური მედიის ახალი სახეებისთვის. კანონპროექტით განსაზღვრული წესების მიზანია კულტურული მრავალფეროვნების შენარჩუნება, შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირებისთვის აუდიოვიზუალური მედია მომსახურებების ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა, არასრულწლოვანთა და მომხმარებელთა დაცვა, მედია პლურალიზმის უზრუნველყოფა და სხვადასხვა ნიშნით სიძულვილის ენის გავრცელების, ტერორიზმის წაქეზების შემცველ პროგრამებსა და ლეკლამებზე ეფექტიანი reაგირების, მოქმედ კანონმდებლობასთან შეუსაბამო პროგრამებისა და ლეკლამების გავრცელების თანმდევი რისკებისა და შედეგების ეფექტიანი პრევენციის მექანიზმის შექმნა.*[2]

2) *„მაუწყებლობის შესახებ“ საქართველოს კანონში ცვლილების შეტანის თაობაზე კანონპროექტის მიღება მნიშვნელოვანი ნაბიჯია ევროკავშირისა და საქართველოს ასოცირების ხელშეკრულებით ნაკისრი ვალდებულებების განხორციელების მიმართულებით, რადგან აღნიშნული კანონპროექტის მიღების შემთხვევაში საქართველოს კანონმდებლობა შესაბამისობაში მოვა აუდიოვიზუალური მედია მომსახურებების შესახებ 2010/13/EU ევრო დირექტივის დღეს მოქმედ redakციასთან. კანონპროექტის მიღების შედეგად კანონმდებლობით განისაზღვრება რამდენიმე მნიშვნელოვანი წესი, რომლებიც გაითვალისწინებს ტექნოლოგიური განვითარების ტენდენციებს და უზრუნველყოფს ერთიან თანაბარ პირობებს ბაზარზე გამოჩენილი აუდიოვიზუალური მედიის ახალი სახეებისთვის. კანონპროექტით განსაზღვრული წესების მიზანია, ერთი მხრივ, კულტურული მრავალფეროვნების შენარჩუნება, ხოლო, მეორე მხრივ, შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირებისთვის აუდიოვიზუალური მედია მომსახურებების ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა, არასრულწლოვანთა და მომხმარებელთა დაცვა. გარდა ამისა, კანონპროექტი მიზნად ისახავს მედია პლურალიზმის უზრუნველყოფასა და სხვადასხვა ნიშნით სიძულვილის ენის გავრცელების რეგულირების მოდელების შექმნას, ასევე, ტერორიზმის წაქეზების შემცველ პროგრამებსა და ლეკლამებზე ეფექტიანი reაგირების ინსტრუმენტების შემუშავებას. კანონპროექტის ფარგლებში შემუშავდება, აგრეთვე, მოქმედ კანონმდებლობასთან შეუსაბამო პროგრამებისა და ლეკლამების გავრცელების თანმდევი რისკებისა და შედეგების ეფექტიანი პრევენციის მექანიზმი. შედეგად, შეიქმნება ჯანსაღი დემოკრატიული გარემო, რომელშიც, დაცული იქნება, მოქალაქეების უფლებები და, ამავე დროს, მხედველობაში იქნება მიღებული მედიასუბიექტების მოთხოვნები. თუმცა, უნდა აღინიშნოს, რომ ამის მისაღწევად აუცილებელია სიძულვილის ენის რეგულირების ისეთი ეფექტური მექანიზმების შემუშავება, რომლებიც ერთ მხრივ, დაეყრდნობა ევროდირექტივის მოთხოვნებს, ხოლო, მეორე მხრივ, მასში გათვალისწინებული იქნება ქართული reალობა და ყველა იმ აქტორის ინტერესები, რომლებზეც გავრცელდება აღნიშნული კანონით მიღებული regულაციები.*

[2] განმარტებითი ბარათი საქართველოს კანონის პროექტზე „მაუწყებლობის შესახებ“ საქართველოს კანონში ცვლილების შეტანის თაობაზე (ტექსტი ადაპტირებულია კურსის საჭიროებებიდან გამომდინარე)

დამოუკიდებელი მუშაობის ფარგლებში სტუდენტები ქმნიან ესეს ძირითად ნაწილსა და შესაბამის აბზაცებს.

მეხუთე კვირა

ახალ საკითხებზე მუშაობის დაწყებამდე სტუდენტები ამოწმებენ ერთმანეთის მიერ შესრულებულ ტექსტებს და ჯგუფურად განიხილავენ ძლიერ და სუსტ მხარეებს, მოჰყავთ სათანადო არგუმენტები და ერთმანეთს სთავაზობენ შესაბამის რეკომენდაციებს.

დავალების შესრულების მეხუთე კვირა ეთმობა ავტორის პოზიციის ჩამოყალიბების წესებსა და ესეს დასკვნითი ნაწილის შექმნას. ამ შემთხვევაშიც სტუდენტები ჯგუფურად მსჯელობენ იმაზე, თუ რომელი სტრატეგია იქნება ეფექტური ესეს შესაბამისი ნაწილის შესაქმნელად, რა ტიპის ინფორმაცია უნდა მოხვდეს დასკვნაში და როგორ და რა ენობრივი საშუალებების გამოყენებით უნდა ჩამოყალიბდეს ავტორის შეფასებები, პოზიციები და პრობლემის გადაჭრის გზები.

საშინაო დავალებაზე მუშაობის პროცესში სტუდენტები ითვალისწინებენ შენიშვნებს და გადაამუშავებენ ესეს ძირითად ნაწილს, ამავე დროს ქმნიან დასკვნით ნაწილს და აყალიბებენ თავიანთ შეფასებასა და, შესაბამისად, პრობლემის გადაჭრის გზებს. შექმნილი არგუმენტირებული მსჯელობის საფუძველზე სტუდენტებმა უნდა გამოიტანონ დასკვნა, მედიამომსახურების სფეროში ევროდირექტივის განხორციელებისა და სიძულვილის ენის რეგულირების რომელი მოდელია ყველაზე ეფექტური და რატომ, აგრეთვე, შერჩეული მოდელის დანერგვის რომელი სტრატეგია და საშუალებებია ყველაზე ადეკვატური და რატომ.

მეექვსე კვირა

შესრულებული საშინაო დავალების განხილვის შემდეგ სტუდენტებმა უნდა იმსჯელონ შესავლის ფუნქციასა და სტრუქტურაზე, აგრეთვე, შესავლის შექმნის ეფექტურ სტრატეგიებზე. სტუდენტებმა უნდა განიხილონ ლექტორის მიერ მიწოდებული შესავლის რამდენიმე ნიმუში და უნდა შეარჩიონ ყველაზე მისაღები ვარიანტი. პასუხები უნდა დაასაბუთონ შესაბამისი არგუმენტებით.

საშინაო დავალების სახით სტუდენტებმა უნდა შექმნან დავალების თემასთან დაკავშირებული ესეს შესავალი.

მეშვიდე კვირა

მეშვიდე კვირა წარმოადგენს დავალების შესრულების ბოლო შემაჯამებელ ეტაპს. სტუდენტებმა დამოუკიდებლად უნდა შეიმუშაონ ესეს შეფასების კრიტერიუმები, განიხილონ ერთმანეთთან და ამის შემდგომ შეაფასონ ერთმანეთის მიერ შექმნილი ესეები. დავალების საბოლოო შეფასებას ახორციელებს ინსტრუქტორი. დავალების შესრულების პროცესში შექმნილი ესეების საფუძველზე ლექტორმა ამომწურავი წერილობითი უკუკავშირი უნდა მიაწოდოს სტუდენტებს.

ლექტორის როლი:

აღწერილი სასემინარო მუშაობა არის პრაქტიკული ხასიათის და მაქსიმალურად სტუდენტზე ორიენტირებული. რაც შეეხება ლექტორის როლს, სემინარის მსვლელობისას ხელმძღვანელი ეხმარება სტუდენტებს გადაწყვეტილებების მიღებაში, სწორი დასკვნების გამოტანასა და ადეკვატური სტრატეგიების შერჩევაში. გარდა ამისა, ლექტორი ხელს უწყობს სტუდენტებს მასალის მოძიებასა და წერის პროცესის ეფექტურად წარმართვაში. ყოველი სემინარის ბოლოს ლექტორი სტუდენტებს აძლევს ვერბალურ უკუკავშირს. შესაბამისად, ამ ტიპის მუშაობის წარმართვის დროს მასწავლებელი არის დამკვირვებელი, ფასილიტატორი და მხარდამჭერი.

3. სწავლების მეთოდები და სტრატეგიები:

განხილული დავალება ეფუძნება სწავლების რამდენიმე მოდელს, კერძოდ, პრობლემაზე ორიენტირებული სწავლა, პროცესზე დაფუძნებული წერა, პროდუქტზე დაფუძნებული წერა და თანამშრომლობითი წერა. გარდა ამისა, პრობლემაზე ორიენტირებული სწავლა აღნიშნულ აქტივობაში ორმაგ დატ-

ვირთვას ატარებს. ერთი მხრივ, სტუდენტები მსჯელობენ განსახილველ საკითხთან დაკავშირებული პრობლემის გადაჭრაზე, ხოლო, ხოლო მეორე მხრივ, განიხილავენ აკადემიური ნაშრომის შექმნასთან დაკავშირებულ პრობლემებს. მნიშვნელოვანია იმის გათვალისწინება, რომ ორივე ტიპის ამოცანის გადაჭრა სინქრონიულად მიმდინარეობს, უშუალოდ უკავშირდება და ავსებს ერთმანეთს. გარდა ამისა, ორივე შემთხვევაში სტუდენტები მსჯელობენ ჯგუფებში და დამოუკიდებლად იღებენ გადაწყვეტილებებს და არჩევენ შესაბამის სტრატეგიებს. საბოლოო შედეგებს კი ამოწმებენ ინსტრუქტორთან ერთად. მუშაობის პროცესი სქემატურად შემდეგნაირად შეიძლება გამოისახოს:

ცხრილი N1. პრობლემაზე ორიენტირებული სწავლის მიდგომით განსახორციელებელი დავალების სქემა:

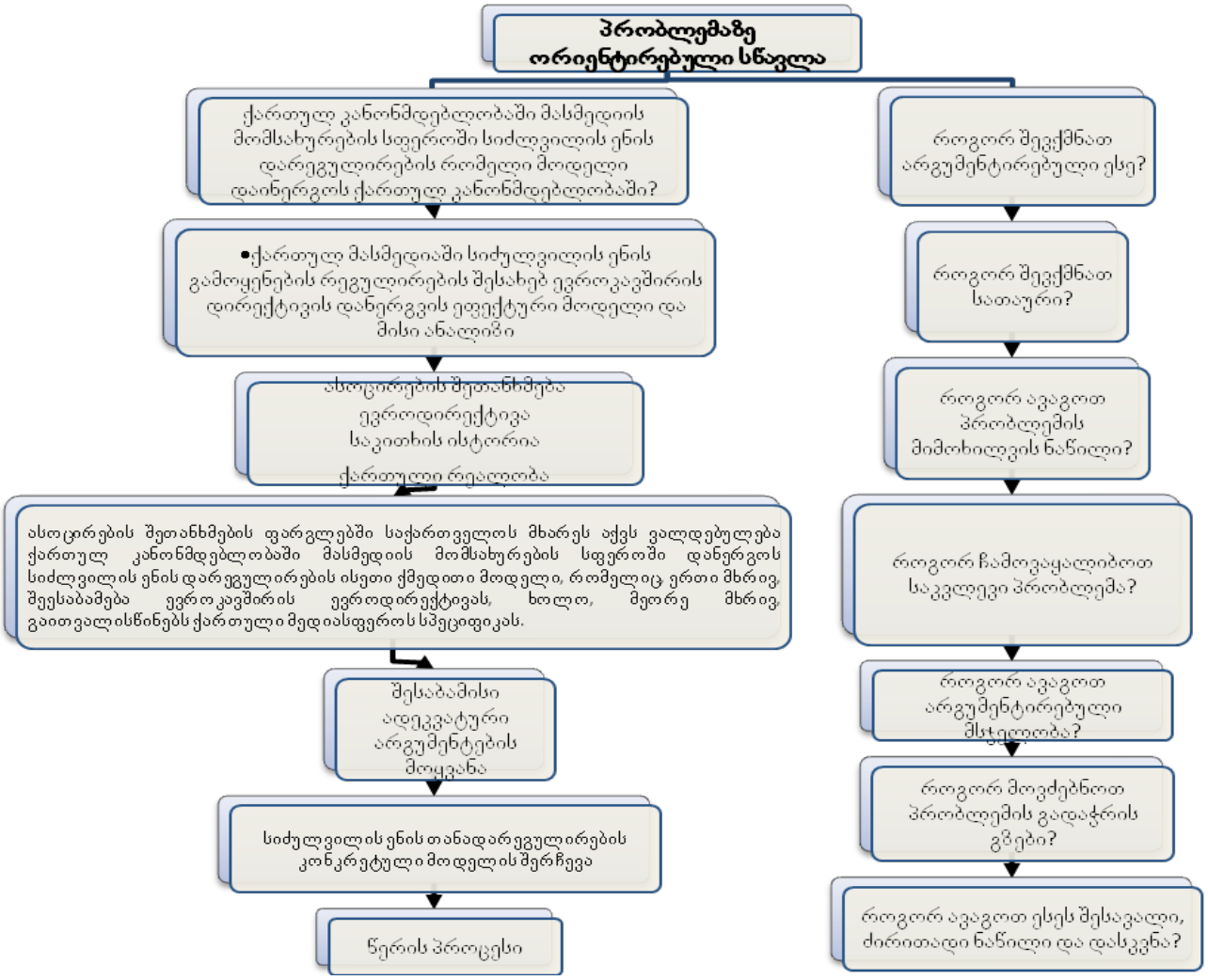

აკადემიური წერის კურსის სხვადასხვა საბაკალავრო პროგრამაზე სწავლების გამოცდილების გათვალისწინებით, ამ სტატიის ავტორი მიიჩნევს, რომ დავალების შესრულების დროს, ძირითადად, სტუდენტების მიერ გამოიყენება შემდეგი სტრატეგიები: ჯგუფური მუშაობა, დისკუსია, ვარაუდის გამოთქმა, SCQA და SWOT ანალიზი, წყაროებზე მუშაობა.

4. შეფასების ტიპები:

დავალების მიზნის მისაღწევად ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი სტრატეგიაა შეფასების ადეკვატური და ეფექტური შეფასების სისტემა. ამ თვალსაზრისით მასწავლებელმა მუშაობის პროცესში უნდა გამოიყენოს განმსაზღვრელი შეფასება, ჯგუფური მუშაობის შედეგად მიღებული ქულა თანაბრად დაეწერება ყველა მონაწილეს. გარდა ამისა, გამოყენებულ უნდა იქნას მიმდინარე განმავითარებელი

შეფასება. მასწავლებლის ვერბალური და წერილობითი უკუკავშირი გადამწყვეტ როლს ასრულებს სტუდენტების მოტივირებისა და პროგრესის შეფასების თვალსაზრისით. უკუკავშირის დროს ლექტორმა სტუდენტებს უნდა განუმარტოს შესრულებული დავალების სუსტი და ძლიერი მხარეები, რათა შემსწავლელებმა შეძლონ წერისა და პრობლემის გადაჭრის პროცესში შემდგომი რისკების თავიდან აცილება. მნიშვნელოვანია შეფასების კიდევ ერთი ფორმა, სტუდენტების მიერ ერთმანეთის ნაშრომების შეფასება და რეცენზირება, წერილობითი და ზეპირი უკუკავშირის ჩამოყალიბება.

5. დავალების სუსტი მხარეები

მიუხედავად იმისა, რომ განხილული დავალება მთლიანად სტუდენტზეა ორიენტირებული, განხორციელების პროცესში რამდენიმე რისკფაქტორი და სუსტი მხარე შეიძლება გამოიკვეთოს. პირველ რიგში, პრობლემა შეიძლება იყოს, ერთი მხრივ, სტუდენტების ჯგუფებად დაყოფა, ხოლო, მეორე მხრივ, ამ ჯგუფების შემადგენლობის შენარჩუნება დავალების შესრულების შვიდივე კვირის განმავლობაში. გარდა ამისა, ჯგუფებში მუშაობის დროს ყველა სტუდენტი შეიძლება არ იყოს თანაბრად ჩართული და აქტიური, რამაც შეიძლება ნაკლებად აქტიური სტუდენტების დემოტივაცია გამოიწვიოს. ამ რისკების თავიდან აცილება შესაძლებელია იმით, რომ ჯგუფების დაკომპლექტებისას და ყოველი აქტივობის განხორციელების წინ სტუდენტებს გადაუნაწილდეს როლები და ის შესასრულებელი ამოცანები, რომლებზეც თითოეული მათგანი დამოუკიდებლად იქნება პასუხისმგებელი.

კიდევ ერთი რისკფაქტორი, რომელმაც დავალების ეფექტურად განხორციელება შეიძლება შეაფერხოს, არის თანამშრომლობითი წერითი აქტივობა. ქართულ საგანმანათლებლო სივრცეში ნაკლებად გამოიყენება წერილობითი ტექსტის ჯგუფურად შექმნის სტრატეგია, ამდენად სტუდენტებისთვის ეს შეიძლება ნაკლებად კომფორტული დავალება იყოს. თუმცა, ამ საკითხის მოგვარებაც როლების გადანაწილებით იქნება შესაძლებელი, როდესაც ერთი აქტივობის ფარგლებში თითოეული სტუდენტი სხვადასხვა ამოცანის შესრულებაზე იქნება პასუხისმგებელი, მოიძიებენ განსხვავებულ მასალას და ამის საფუძველზე ერთად შექმნიან წერილობით დავალებას.

საბოლოო შედეგები და დასკვნა

განხილული დავალება მნიშვნელოვანია რამდენიმე შედეგის მიღების თვალსაზრისით. უპირველეს ყოვლისა, დავალების შესრულების პროცესში სტუდენტები გაიღრმავებენ დარგობრივ ცოდნას (როგორც აკადემიური წერის, ისე ევროკავშირისა და საქართველოს ასოცირების შეთანხმების მიმართულებით) და აიმაღლებენ ცოდნის პრაქტიკაში გამოყენების უნარებს. მიღებული ცოდნის საფუძველზე ისინი შეძლებენ პრობლემის გადაჭრის გზების მოძებნას, რაც, თავის მხრივ, ხელს შეუწყობს კრიტიკული აზროვნების უნარების განვითარებას. წყაროების მოძიება და წყაროებზე მუშაობა დაეხმარება სტუდენტებს კვლევის უნარების გამომუშავებაში, ხოლო ყველა აღნიშნული ამოცანის შესრულება საბოლოოდ შესაძლებლობას მისცემს სტუდენტებს შექმნან არგუმენტირებული, ანალიტიკური ტექსტი, რაც წერის უნარების განვითარების საფუძველი გახდება.

ცხრილი N2 პრაქტიკული დავალების შედეგების აღწერა

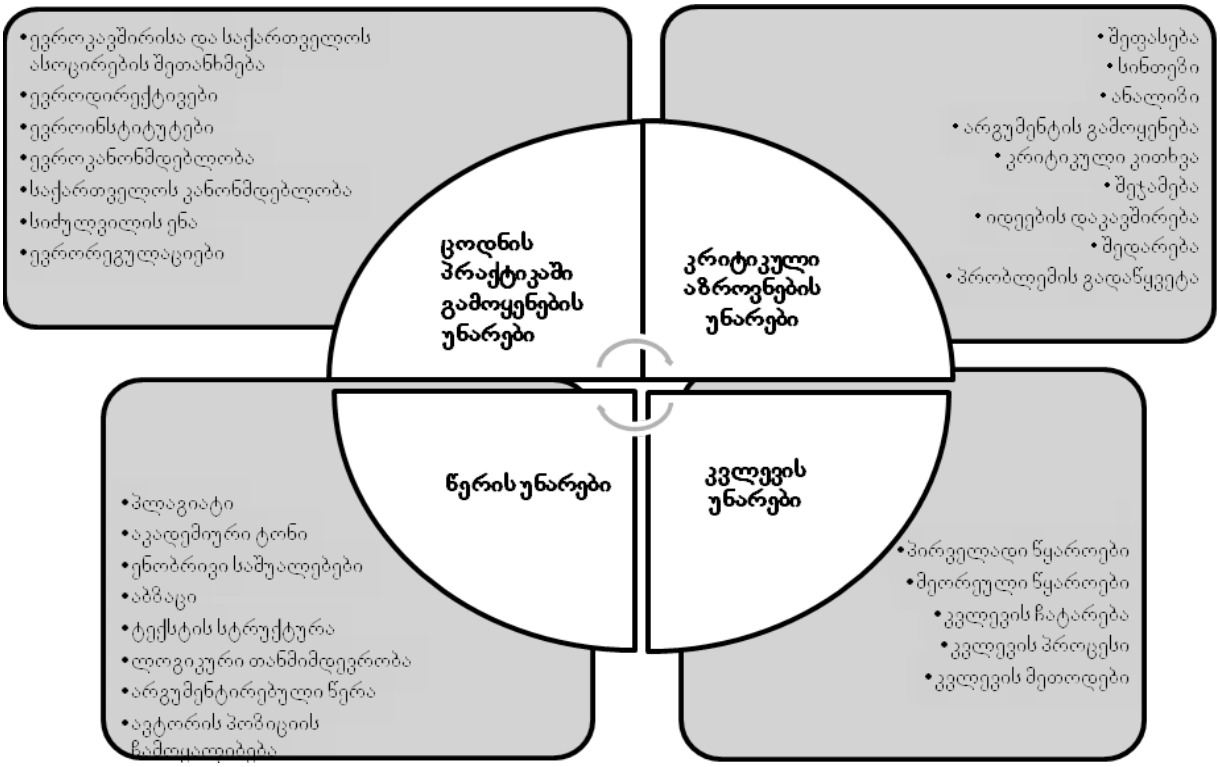

დასკვნის სახით შეიძლება ითქვას, რომ მსგავსი ტიპის დავალების შესრულება შესაძლებელია კურიკულუმთან დაკავშირებულ ნებისმიერ სამსჯელო და პრობლემურ საკითხზე, რაც ხელს შეუწყობს სტუდენტების საგნობრივი კომპეტენციის ამაღლებას. მეორე მხრივ, სტუდენტები პრობლემაზე დაფუძნებული სწავლების მიდგომების მიხედვით ინსტრუქტორის დახმარების გარეშე დამოუკიდებლად გაიაზრებენ და იმსჯელებენ არგუმენტირებული ესეს შექმნის ეტაპებსა და პრინციპებზე და, ამავე დროს, დავალებისთვის განკუთვნილ დროში ჯგუფურად შექმნიან ამ ტიპის ვრცელ წერილობით ნაშრომს. სტუდენტები იმუშავებენ დამოუკიდებლად, თვითონ მიიღებენ გადაწყვეტილებას, რა მასალა გამოიყენონ და როგორ დაამუშაონ. ინსტრუქტორი ამ შემთხვევაში ასრულებს, დამკვირვებლის, მხარდამჭერისა და ფასილიტატორის როლს. შედეგად სტუდენტებს უვითარდებათ როგორც წერის, ისე დამოუკიდებელი კვლევის უნარები, ასევე, ჯგუფური მუშაობისა და თანამშრომლობითი სწავლის უნარები. საბოლოო ჯამში კი, ამ ტიპის აქტივობები ემსახურება ანალიტიკური აზროვნების განვითარებას, რაც პრობლემაზე ორიენტირებული სწავლის ერთ-ერთი საბაზისო კომპონენტია და აკადემიური წერის კურსის ერთ-ერთ მთავარ მიზანს წარმოადგენს.

ბიბლიოგრაფია

Arends, R. (2012). ***Learning to Teach***. New York: McGraw Hills Companies.

Aryanti, N., Ardiansyah, W., & Ujihanti, M. (2018). Problem-Based Learning Model for Teaching Writing: A Literature Review. ***Journal Polingua Scientific Journal of Linguistics Literature and Education 7(2)***, 32-36. DOI: 10.30630/polingua.v7i2.70)

Blythe, H., & Sweet, C. (2008). The writing community: A new model for the creative writing classroom. ***Pedagogy: Critical Approaches to Teaching Literature, Language, Composition, and Culture, 8(***2), 305-325. Doi: 10.1215/15314200-2007-042

Gallagher, S.A. (1997). Problem-Based Learning***:*** where did it come from, what does it do, and where is it going? ***Journal for the Education of the Gifted, 20(4),*** 332-362.

Gijselaers, W. H. (1996). Connecting Problem-Based Practices with Educational Theory***. Bringing Problem-Based Learning to Higher Education*** (pp. 13-21). San Francisco, EUA: Jossey-Bass Publishers. https://doi.org/10.1002/tl.37219966805

Ghufron, M. A., & Ermawati, S. (2018). The Strengths and Weaknesses of Cooperative Learning and Problem-based Learning in EFL Writing Class: Teachers and Students' Perspectives. ***International Journal of Instruction, 11(4)***, 657-672. https://doi.org/10.12973/iji.2018.11441a

Gochitashvili, K., & Shabashvili G. (2021). The Importance and Strategies for Developing Critical Thinking Within a BA Academic Writing Course. Language and Culture, 25, 147-158.

Harper-Marinick, M. (2001). Engaging students in Problem-Based Learning. ***Mcli Teaching, Learning, and Technology in the Maricopa Community. Volume 1***, Spring. Maricopa Center for Learning and Instruction. http://www.mcli.dist.maricopa.edu/forum/spr01/t11.html IMSA, I

Ibrahim et al. (2020). Implementation of problem-based learning to improve students' critical thinking skills. ***Journal of Physics: Conference Series 1460 012058***. doi:10.1088/1742-6596/1460/1/012058

Klimova, B. (2014). Approaches to the teaching of writing skills. ***Procedia - Social and Behavioral Sciences, 112***, 147 – 151.

Lapiashvili, N. (2017). Implementing innovative teaching methods in European Union Law modules. ***EU TEMPUS project "Innovating Teaching and Learning of European Studies" (INOTLES) Working Paper Series, 5,*** 2-14.

Reynolds, M. (1997). Learning Styles: A Critique. ***Management Learning, 28(2),*** 115–133. https://doi.org/10.1177/1350507697282002

Shabashvili, G. (2012). Second Language Writing - Problems, Approaches, Strategies. "Graphema"

Surya, S. (2018). Teaching Academic Writing by Using Problem-Based Learning Strategy. ***Proceeding of the 65th TEFLIN International Conference, Universitas Negeri Makassar, Indonesia,*** 12-14 July, Vol. 65. No. 1

Torp, L., & Sage, S. (2002). ***Problems as possibilities: Problem-based learning for K-16 education*** (2nd ed.). Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.

Trekles, A. (2012). Creative Writing, Problem-Based Learning, and Game-Based Learning Principles. ***The International Society for Technology in Education (ISTE) Conference***, June 25.

Palpanadan at al. (2014). Comparative Analysis of Process Versus Product Approach of Teaching Writing in Malaysian Schools: Review of Literature. ***Middle-East Journal of Scientific Research 22 (6),*** 789-795.

Wood, D.F. (2003) ABC of Learning and Teaching in Medicine: Problem-Based Learning. ***British Medical Journal, 326, 8***. http://dx.doi.org/10.1136/bmj.326.7384.328